

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr.,
krajczár osztrák ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál keltezik.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, máj. 17-kén 1862.

(D) Azon meddő küzdésben, melylyel a napi politika az évtized alatt felgördített nehéz európai kérdések megoldása körül fáradozik, oly siket munkaszak állott be, mely a néző közönség semmi nagy érdekeltségére nem igen tarthat igényt.

Az újságon kapó közönség mohón ragadja kezébe az érkező lapokat, s kielégítetlenül dobja el; valamit mindenki vár, de az nem érkezik, s kinos unalomban telnek a napok, míg újból érkeznek az újságok és ismét nem hoznak semmi újságot.

Mert lehet-e azt újságnak nevezni, hogy a római kérdés halad a megérés felé? A magentai és solferinoi harcok, s jelesen a Garibaldi által vezérelt és csodaszzerű nápolyi expedíció, a markák elfoglalása stb. után folyvást csak azt lehet látni, hogy az olasz egység kérdése addig meg nem állapodik, míg Róma akár így, akár úgy nem leend Olaszország fővárosa. Ez egység alkalmából és kedvéért nagy eszmék mondtattak ki, úgy az irodalom, mint a kabinetek által. Olaszország szerencséje csak főleg fokozta mindazon népek reményeit, kik jobb sorsra igényt tartottak, s mintán utoljára is az eszmék vezetnek a világot, elvégre egy általános jobb-létnek kell bekövetkezni azon hosszas vajadás után, mely Európát szinte másfél évtized óta bágyasztja.

De az emberiségi eszmék gyümölcse lassan érik, és kimeríthetetlen türelem kell annak, a ki a politikai eszmék fejlődését, ezt a társadalmi fűnövést, folyvást hallgatni akarja. És korszakok állanak be, midőn e dráma menetele éppen nem csattanós, s legkevésb érdeket sem gerjeszt. Keserves korszaka ez a gombamódra elszaporodott lapoknak, midőn az olvasó közönség legnagyobb része szeret ugyan politizálni, de mindemellett a politikai eseményeket csak felületesen kíséri s örömet szőlik meg azon mű fejlődésének figyelemmel kísérése elől, mihelyt megszűnnek a csattanós jelenetek.

Tagadhatlanul mindnyájan érezzük azon kedvetlen békületlenséget, mely a forrón óhajtott czélok bizonytalan távolsága, s az azok felé haladás láthatlansága miatt áll elé kedélyünkben. Néha minden oly bizonytalan. A combinatiók hajszálai, melyek egy-egy esemény körül országok, népek érdekeit összpontosítják, egyszerre eltűnnek; a remény zománczát a csüggedezés és apathia váltja fel. Beteges és békületlen állapot ez, melyet könnyen követhetnek paroxysmusok; és mégis mindezt tul kell élnünk.

Hány európai kérdés van elkezdve, és mind bevégzetlenül! Schleswig-Holstein ügyét, mely egykor oly érdeket gerjesztett, szinte elfeledtük. Kurhessen uralkodója ma is octroyozza rendelvényeit békületlen kisdéd államára, habár legközelebből a porosz beavatkozás fenyegeti; a lengyeleket ma is fogdosák be templomaikban nemzeti dallamaikért; kelet békületlen népeinek vére még nem penészedett el, és nincs mégis egyetlen kérdés is befelve, még a legszerencsésebb olasz kérdés sincs; egy egyszerű francia válság által, néhány nap alatt recidivázhatik.

Az emberiség kedélye még nem szállott vissza a bevégzetlen közkérdések lázas szinteréről; a családi élet nem termi meg a patriarchalis nyugalom édes gyümölcseit; minden ember még vándor gyanánt áll a világon s érzi, hogy még nincs otthon; mert a fejlődhető események oly szoros összeköttetésben állanak az egyén sorsával, hogy a közérdektől az egyéni érdeket alig lehet már elválasztani.

És mégis türelemmel kell bevárni az események lassu folyását, s a ki az emberi társadalomtól elmaradni nem kíván, figyelemmel kell kísérni a világ- és a hazai politika bármily lassu, bármily bágyadott mozdulatait, mert bár lassan, de az idők órája mindig halad előre, és a történelem meg nem áll saját haladásában.

Nem kis figyelmet von most a külföld előtt is

magára Ausztria; s habár azon elevenebb érdekeltség, mely az alkotmányos fellobbanás első napjaiban, Európa művelt részét megragadta, a belső küzdelem meddővé válása miatt hanyatlott, egy általános eszmét felállított e provisorium napjai alatt is a világ közvéleménye, s többé Európában szinte senki sem hozza kétségbe azt, hogy Ausztria szükségelt fennállását a magyar nemzet kívánatainak a közös birodalom érdekeivel összhangzásba hozatala által biztosíthatja.

Igy a magyar ügyre nézve a legfontosabb elv el van ismerve, s ezt a közös birodalom érettebb politikusai, sőt utóbbi értesítések szerint magok a miniszterek, sőt az államtanács centralistikus tagjai sem hozzák kétség alá.

Csak hogy valamint Olaszország fővárosát Rómát látják ugyan szükségesnek; de a kulcsát még föl nem tudták fedezni, hogyan lehet Róma olasz főváros a nélkül, hogy a pápa világi tekintélye ne csökkenjen: szintúgy a magyar kérdésre nézve sem tudták megtalálni azon utat, mely egy Ausztriát egy szorosabb egységre, mint a magyar királyságot historiai és legitim jogainak biztonságára nézve megnyugváshoz vezesse.

A hírlapi cikkek már kilőtték az apró golyókat a kérdés ostromlása körül; most a röpiratok korszaka következik. Egy néhány eszme lön már elmondva a különböző röpiratokban, de vagy a németnek, vagy a magyarnak nem ízlött.

Ámde el van ismerve annak szükségessége, hogy e kérdés kiegyenlítetté, s addig találgatják, addig keresik, míg végre vagy a régi vert utra térnek vissza, vagy valamely oly utat fedeznek fel, hol a kettős érdek tengelytörés nélkül haladhasson továbbra is.

A legutóbbi hírek újból s mindinkább kezdik előtérbe állítani egy magyar országgyűlés összehívásának valószínűségét. A remélni soha meg nem szűnő „P. Hirnök“ bécsi levelezője utóbbi tudósításában azt írja, hogy ő Felsége azon szándoka, hogy huzamosabb ideig mulasson Velenczében, változást azért szenvedett, hogy fontos államügyek várnak gyors eldöntésre, s azok egyike a magyar országgyűlés egybehívásának kérdése. A többi lap már az uralkodó fölség visszatérése hírét hozza; az „Ung. Nachr.“ pedig szintén úgy értesül Bécsből, hogy a megoldás előkészítéséhez — a magyar kérdésre nézve — közelebb állanak ott mint valaha, s e lap azt jövendőli, hogy az országgyűlés e nyár folytán össze fog hivatalni; hogy azonban ez miként fog megtörténni, arról e lap nem értesült.

A magyar ügyben utóbbi időkben híresztelt tanácskozásnak természetes következményei a főnebbi hírek, melyek ő Felsége visszatérének híre által csak inkább élénkülhetek; e visszatérés azonban vonatkozhatik más sürgető kérdésekre is. Látjuk, hogy midőn Rechberg gróf a Kuranda interpellatiójára kimondja, hogy Ausztria csak védő politikát követ Olaszország irányában, ugyan akkor Piemont a Miucio vonalra kezdi összehúzni erejét; látjuk, hogy a kurhesseni kérdés nagyon is égetővé vált, hogy a porosz király itteni politikájának támogatása végett vonja össze hadcsapatait. Kérdés elég van, s a csönd, mely most ulti Európát, csak a gránátban a kanócz sustorgásának rövid elnémulása lehet, melyet a robbanás szokott követni.

A székely anyavárosi rom. k. főgymnasium sorsa.

(Folytatása és vége.)

Itt következtetjük a sz.-udvarhelyi r. k. teljes gymnasium tanári testülete által, a testvér magyarhonai új tanszervezet megvitatása tárgyában, még 1861. évi szeptember 21-én tartott rendkívüli értekezletnek jegyzőkönyvét.

8. Püspök és orsz. főtanigazgató urunk ő nmltga rendelete folytán, a kolozsvári r. k. főgymnasium igazgatósága idei szeptember 18-rol kelt 12. számú átirata kíséretében, oly czélból küldi meg a nmltga magyar királyi helytartótanács által 46,496. számmal jegyzett rendelet által meghívott szak-

férfiakból alakult országos bizottmányi értekezletnek, a magyarországi rom. kath. gymnasiumok jövendő szervezetére vonatkozó tanácskozmányairól vezetett jegyzőkönyvét, hogy adnának e tárgyban kellően indokolt véleményét.

Minek következtében az érintett jegyzőkönyvben a jövő tanszervezetet illetleg foglalt javallatok pontonként felolvasatván, az alázattal alólított tanárikar szemelött tartva az ügy nagy fontossága mellett a helyi viszonyokat, a dícséreten felül álló programot minden oldalról komoly megfontolással tárgyává tette, és az alábbi alázatteljes véleményben állapodott meg, u. m.

Tanári testületünk, általábanvéve feltétlenül magának vallja a testvérhonai szaktudós férfiak értekezletének, az összehozandó tan- és neveléstudományok emelése érdekében kifejezett korszerű nézeteit, és azon meggyőződéssel csatlakozik a bölcs vezérelvekhez, miszerint a nyilvános iskolatípus csak ilyen uton és eszközök általi szervezettel fog kielégítőleg megfelelhetni azon igényeknek, melyeket vallás, erkölcs, tudományos képzettség, nemzeti és társadalmi fejlődés szempontjából nemcsak az egyház, haza és korsorrel jogosan megvárnak nyilvános tan- és nevelő intézeteinktől; hanem egyszerűsággal azon szent czélra is fényes igazság leendő szolgáltatva, mely az ő alapítványok előrelátó bölcsességük által lebegett, midőn a tan- és neveléstudomány oltárán hazafiúi áldozataikat letették.

Helyi viszonyoknál fogva azonban, és tekintve a rom. kath. székelység szükségét, következőkben vélünk összpontosíthatóknak legalázatosb ohajtásainkat, és pedig:

I. A velünk közöltetni méltoztatott értekezleti jegyzőkönyv g) pontját illetleg: a sz.-udvarhelyi (VIII. osztályos) főgymnasiumnak, mint ilyennek fennmaradását több, s mind figyelmet érdemlő tekintetek által parancsolt, következő indokainknál fogva véleményezzük elkerülhetlenül szükségesnek, u. m.

a) mert Sz. Udvarhely anyavárosa már geographiai fekvésénél fogva is Csik-Gyergyó, Háromszék, Erdővidék, Bárdóc és Keresztur-Füszék, sőt részben Maros székelyszéknek azon pontja, mely az összes székelyföld kellő közepén létezik, hová a szegényebb anyagi sorsu székely szülők jó reményű ivadékai, a legkönnyebben összpontosulhatnak, és a három éves bölcsészeti tanszakot annál is inkább végezhetik, mivel:

b) a székely-udvarhelyi szegény tanuló ¹⁾ életmódja és léteztetése, mind a piacot, mind az elszállásolást tekintve, sokkal könnyebben eszközölhető városunkban (és minden kockázata nélkül a nevelés sikerének), mint bárhol az országban, a mi szerény nézetünk szerint, szem elől egy pereze se téveszthető fontos körülmény. S így, mostoha gazdasági viszonyok közé szorított vidékünk lakosságának anyagi állásairól tekintettel, ezen életrevaló nemesszékely törzsfaj legnagyobb része előtt, melyből köztudat szerint az egyház és a két testvérhonai magyar elem koronkinti rendes erősödését vette és veszi, nem lenne a nemzeti közművelődés egyetlen eszköze, a tanulás és társadalmi szűrlődéstől, merőben elrekesztve egyfelől, másfelől pedig a dícső székely alapítványok által előretartott magasztos cél, szem elől nem tévesztethetnék;

c) a sz.-udvarhelyi főgymnasium a mai napig is 8 osztályból áll, ²⁾ s hogy mint ilyen továbbra is fenálljon és virágozzék, a catholicismus szent érdekeinek megóvása és több figyelemreméltó más szempontokból is szükséges; szükséges pedig:

1. Mert virágzásnak indult székely anyavárosunk az iparosításhoz tartozó népességének két harmadrésznél több buzgó kath. hívekből áll; szükséges

2. éppen a magyarországi szaktudósok értekezlete által is felekezettünk tekintélyi állásának szilárdítása érdekében határozottan kifejezett azon nézpontból is, miszerint a kisebb számú ev. ref. atyafiak, itt Sz.-Udvarhelytől, hol annak idejében a reformatio tovább terjedése a szó betű szerint is vehető érdemében sziklagára talált, bölcsészeti és theologiai s legújabbban ismét fölállított jogtani székekkel összekapcsolva virágzó collegiummal bírnak. ³⁾

d) Nem említe főgymnasiumunknak, időközben ⁴⁾ netalán történetű leszállításából a szülők és tanuló ifjúságra háruló költségeket és a tanítgy rovására eső hátramaradást. . . egyik lényeges és életbevágó indokál főgymnasiumunk fennmaradásának, a már fedezve levő tanulmányi pénzalapraí hivatkozás mellett nem késtünk fölhozni, és nyomtatékosan érvényesíteni a többször tisztelve említett m. o. értekezletnek azon jól indokolt nézetét is, miszerint még ott is, hol az alapítványok nem elegendők, e hiány pótolatván ⁵⁾ gymnasiumok állíthatók, nyithatók sat.

Melyek után sat.

A II. és III. ága ezen értekezletnek a t. közönséget kevésbé érdekelvén, kihagytattak.

¹⁾ Pedig nos numeri sumus; tudva lévő dolog. Köz16.
²⁾ Miért az anyaváros kath. népességének a Bach kormány és Thun rendszer tapintatos választásáért köszönettel tartozandnak utóaink. Köz16.

³⁾ Ezen pontra tekintettel már csak a nemes verseny ébresztés szempontjából kiindulva, és elnézve az erre emelt fenebbi indokok sorozatától, teljesen igazolva van a székely anyavárosban elkerülhetlen szükségessége egy r. kath. főgymnasiumnak. Köz16.

⁴⁾ Notabene! a jegyzőkönyv keletkeztetkor már be volt állva az új tanév. Köz16.

⁵⁾ Például: a fejedelem, haza, nemzet, kath. status, Sz. István, Sz. László társulatok, erkölcsi testületek és magányosok hozzájárulása sat. . . Köz16.

A sz. udvarhelyi rom. kath. főgymnasium tanári karának 1861. évi szeptember 27-én tartott rendkívüli értekezleti jegyzőkönyve 9-szer felolvastatván...

az erdélyi rom. kath. tanodák és növendék főigazgatója főtisztelendő Haynald Lajos püspök urunk ö nmlgának, idei szeptember 23-ról 1822 szám alatt kelt azon tisztelt rendelete, melyben a m. o. u. tanszervezetre vonatkozólag, az e tárgyban f. hó 21-én tartott rendkívüli értekezletünkől, már alázatosan nyilvánítt óhajataink kiegészítésül az erdélyi és magyarországi tanügybe hozandó egység, a tan- és viszonylag köteles nyelvek, és a felállítandó gymnasiumok minősége, száma s helye iránt, tekintettel az erdélyi katolikus status különös körülményeire, a tanodánk területén létező különböző nemzetiségekre, és végre a tanulmányi pénzalap erejére: statisztikai adatokkal támogatott véleményes jelentés siető fölterjesztése kívántatik; tanári testületünk, a fennfoglalt körülmények higgadt megmérése után, legalázatosabban véleményét, fenn idézett jegyzőkönyvhez pótlólag, a következőkben látta megállítandónak, és pedig: „Az erdélyi és magyarországi tanügy egységére nézve”; ragaszkodók testületünk az ugyan e tárgyban közelebbről tartott rendkívüli értekezlete eredményeként felterjesztett jegyzőkönyvében kifejezett alázatos óhajataihoz.

A mi a „tannyelv” általában, s a „viszonylag köteles nyelveket” különösen illeti: tekintve azon számtani igazságon nyugvó körülményt, miszerint Erdélyben a körülbelül 220,000 lélekszámból álló összes rom. kath. statust képező számhoz a nem magyar ajku rom. katolikusoké akint viszonyul—mint 1: 10-hez; de tekintve továbbá azt, hogy a r. k. tanügyi ápolására, magyar ösök által tett jótékony alapítványokat, kizárólag magyar nemzeti célokra fordítandóknak véljük: ez iránt legyen szabad, éppen a magyarországi tanügyi egységi eszme kifolyásából is, határozott alakot adhatunk azon szerény nézetünk kifejezésének, miszerint Erdélyben r. k. gymnasialis intézeteink tannyelve, kizárólag csak „magyar” lehet.

Sőt ha az ügy hordereje előtt szemet hunyni nem akarunk, ezen vezérelvnek, még az elemiosztályokrai kiterjesztését sem tartanók éppen fölöslegesnek, miután azon nehezégek, melyek a tanítás és tanulás céljai elé gördülnek, ha az elemi, al, közép- és főtanodákban a tannyelv különböző, behozonyításra éppen nem szorultak.

Azonban az országban szétszort, és az erdélyi többi társ-nemzetekkel folytonos érintkezésben élő katolikus népességünk szükségét tekintve, bár általában a hazai nyelv ismeretek közhasznoságát elvitelni nem lehet, és azon szempontból kiindulva, melyre a magyarországi szaktudós férfiak értekezlete erre vonatkozó nézeteit alapította: a német nyelvet, mint viszonylag kötelező tantárgyat, szükségképpen megtartandónak vélelmezzük. Végül:

Miután Sz. Udvarhely anyavárosa, mint ezt már vala szerencsén kiemelhetni, földrajzi helyzeténél fogva¹⁾, a tisztán magyar ajku nép lakta u. n. székváros központját képezi ebben is, de másfelől azon körülményben is magyarázatát leli a magyar nyelv tanodánkban feltétlen behozatalának kiváltságos szükségére; mivel a mult minden tanodai anyakönyvünk bizonyítása szerint, a bejegyzett 169 főből állott tanuló ifjúság közt csak három nem magyar ajku tanonc találkozik; s ezek is teljes birtokában voltak anyanyelvünknek.

A fentisírt püspöki rendelet harmadik ágát „a felállítandó gymnasiumok minőségére, számára és helyére” nézve a tanulmányi pénzalap erejére méltó tekintettel, a következőkben történt közmegegyezésünk. Lehetne ugyanis:

a) Főgymnasium

- 1) Kolozsvárt . . . 13) 26 tanárral.
- 2) Sz. Udvarhelyt 13)

b) Nagy gymnasiumok:

- 1) Cs.-Somlyón 6) 12 tanárral.
- 2) K.-Fejérvárt 6)

c) Kis gymnasiumok:

- 1) M. Vásárhelyt 4)
- 2) Kantában . . . 4) 16 tanárral.
- 3) Szebenben . . . 4)
- 4) Brassóban . . . 4)

Indokaink, melyek tanári testületünket ezen nézetében vezérelték im ezek: ad a.

Ismerve r. k. tanszervezetünk multját és jelenét; igen a székváros nemzet nagy részének óhaját és viszonyait: Sz. Udvarhelyre főgymnasiumot bátorodunk tervezni, azon érvre emelt különféle okoknál fogva is, melyeket fennidézett f. hó 21-ik rendkívüli értekezletünkön felterjesztett jegyzőkönyvünkben körülírtunk; nevezetesen, hogy Sz. Udvarhely anyaváros a székváros központja lévén, a szegény sorsu tanuló, kinek nincsen szerencséje a növekedő ösztöndíj jótéteményeiben részesülhetni, itt mindenképpen inkább fenntarthatja magát, mint bárhol az országban.

Számos példát lehetne idézni annak igazolására: hogy a gymnasiumot itt különben kitűnő sikerrel végzett ifjak szűlőik mostoha anyagi állására fogva, lyceumi tanulmányaik tovább folytatására képtelenek lévén, ha az itteni reformátusok collegiumában magukat rendesen be nem belekeztették, legjobb esetben egészen félben hagyták az iskolát; s így szépremlényre jogosított székváros ifjak, szellemi tehetőségük elfojtásával, egyetlen főgymnasiumunk a kolozsvári távolsága miatt, letereltettek a tapállyáról (nem kis hátrányára a katolikus érdekek, tudományos művelődés és nemzetiségi ügy szellemi gyarapodásának) s ős atyjáik nyomdászerű foglalkozása mellé állottak vissza.

De azon oknál fogva is, S. Udvarhelyre és nem más-hová bátorodunk tervbe hozni egy második 8 osztályos főgymnasiumot, mivel az, itt helyben már nemcsak valóságilag létezik, és célszerűnek bizonyította magát a különböző gymnasiumokból legújabb időben számos növendék által gyarapodott létszámánál fogva is; hanem mivel a protestánsok fennálló számos főtanodáikkal szemben, a nemes verseny és ellensúlyozás szempontjából is, a magyarországi szaktudós férfiak értekezlete által kijelentett azon különös

figyelemre méltó nézet nagyfotosságtól is indíttatunk; mert hitfelekezeti tekintélyi szilárd állásának megóvása érdekében is, de azért is helyén látjuk a Sz. Udvarhelyt kegyesen meghagyandó főgymnasiumot, hogy az ország nyugotti részében fekvő vegyes nemzetiségű vármegyékől környezett fővárosban Kolozsvárt a m.-vásárhelyi, szebeni és fejérvári kis és nagy gymnasiumok növendékei; az ország keleti részében fekvő kiváltság magyar ajku nép lakta székvárosok közbebevezett Sz. Udvarhelyt pedig a cs.-somlyói, kantai és brassói gymnasiumok növendékei közelebb, s mintegy központban találják a főtanodát, s tehetős szülők nem kényetlennének nagy gymnasiumot végzett gyermekeikkel az országban egyik határszélről a másikig vándorolni; a szegényebb sorsuak pedig, kik a szó betli szerint vett értelmében, száraz cipő mellett küzdik magukat az elemi és gymnasialis osztályok sanyarain keresztül, azon pályától visszavonulni, melyen addig sikerrel haladtak, s éppen ez utóbbi egyik főindokunk arra, miért terveztük Sz. Udvarhelyre a 2-ik főgymnasiumot.

És ezt tanulmányi alapunk pénzügyi viszonyairai tekintettel analízis inkább véltük minden habozás nélkül tervezhetni, mivel ha föl vesszük, hogy a 2 főgymnasiumban alkalmazandó 26 tanár mellett ad b.

a 2 nagy gymnasiumban . . . 12

ad c. a 4 kis gymnasiumban pedig 16

Összesen: 54

számból álló tanári személyzet szükségeltetnék, kiknek meghatározott rendes évi fizetésük, elnézve a más alapokon nyugvó magyarországi értekezlet határozmányaitól: átlag 600 új forintra tehető, a mi 54 × 600 = 32400 forintra rugna; s a tanulmányi pénzalap jövedelkei által, a mennyiben azok régi állása köztudatos tény, fedezhető lenne²⁾.

Azonban megjegyzendő, hogy a három fokozatu gymnasiumok, különböző fokozatu késztültséggel bíró tanárainak fizetése közt, a méltányosság elvével fogva, egy illő fokozat volna létesítendő, például: az algyimnasiumi tanár fizetése lenne 500, a nagy gymnasiumi 600 és főgymnasiumi 700 forintra határozthatóan fejenként; továbbá, miután a fizetés nélküli igazgatók nem felelnek meg minden viszonyok közt a célnak, fizetési igazgatók pedig, éppen a tanulmányi pénzalap ereje iránti tekintetből követendő gazdasági elvvel fogva nem tarthatók: ennél fogva oly helyeken, hol a tanodákkal növekedik és összeköttetésben vannak, a házigazgató személyében összpontosulhatna egy szerszám a gymnasiumi igazgatóság is; különben pedig a tanári karból lenne kijelölendő az igazgató tanár akkint, a mint ez, a m. o. tervezetben a kis gymnasiumoknál mondva van.

Végül kijelentjük, hogy miután az ifjúság begyűltével rendes folyamában van a tanulás az időre, és pedig már nov. 1-ső napjával az új szervezet alapjain tanítás életbe léptethetőnek, vajha idővel tanulmányi pénzalapunk oly gyarapodást nyerne, miszerint a tanügyi felvirágzása érdekében, se a tanodák számának se a tanárok díjazásának megszorítás alá jönnék ne kellene, hanem a magyarországi tervvel mindenben összhangzásba hozatva minden tekintetben meglehetne felelni a nemzet közvárákozásának!!!...

10. A fennebbi pont zárszávaival összefüggőleg, következő indítvány tételét, t. i. minthogy a többször érintett m. o. értekezlet jegyzőkönyvében, a világi rendű tanárok leg többnyire szegény családjaiak jövőjéről említés téve nincs, igen célszerű lenne egy tanári nyugdíjintézet³⁾ alapítása eszméjének életet adni, mire az alábbi egyhangu határozat keletkezett: ad 10.

Tekintve általában, de különösen a világi renden lévő tanárok jelen szerény fizetésüket, mely ha igazságosak akarunk lenni, az élet gondjaival küzdő egy terhes családjájának valóban „élni igen kevés, és halni igen sok”, de tekintve a lélek rugalmasságára zsbibbasztólag ható azon keserű tudatot is, mely a közjóért enyvedetlenül munkáló leg buzgóbb világi tanárt is tükés pályáján úgy, mint számos család körében ingadozó „élenje” mellett perzenkint — szakadatlanul — saját és hátramaradó családjának sőtét jövőjére emlékezteti: kéressük meg püspök urunk ö nmlga, ugys mint a tanügyi nagylelkű pártfogója, és országos főtanigazgató, egy jól indokolt felterjesztésben, hogy hathatós közbekezdése által, kegyeskedjék az erdélyi tanári személyzetnek annál is inkább alkalmat nyújtani arra, hogy például havonkénti bizonyos fizetési részletecskék hátrahagyása, és így a tanári nyugdíj-intézet eszméjének létesítésére tetemes befolyatása által, az illetők hosszas és hiú szolgálatúni irigylendőnek éppen nem mondható kilátásai idővel bár némileg derengőbbek legyenek; mivel a magyarországi szaktudósok értekezleti jegyzőkönyvének illető pontja szerint, magyarhoni szaktársai állásának biztosítása tekintetéből, annyira legalább gondoskodva látszik lenni, a meny nyire a m. o. világi tanár főlemelt évi fizetése, fa és szálalás relutuma, valamint az „anciennet” elvének kimondása által, mely szerint minden 10 évi szolgálati idő elteltével rendes évi fizetésük 200 frral nagyobbodik, az életgondjai ellen mentesítve van, és magasatos rendeltetésével meg egyező gondtalan életet élhet; s egyfelől képesítve van arra, hogy magának a korszerű tudományos haladás lényegesebb közlőnyeit megszerezhesse, s a korszerűen lépést tartva párhuzamban haladhasson, másfelől pedig, hogy családja jövőjéről is legalább valamennyire gondoskodhassék.

Minek tárgyalása után sat. . .

Ezek valának tehát azon pontok, melyek a sz. udvarhelyi rom. kath. tanári (vagy azon Pesten 1862. Beimelnél

¹⁾ Hátha a jezsuitáktól elkobozott fekvő vagyonok eredeti rendeltetéséhez képest, a studiorum fundus gyarapítására revindikáltatnánk; s tisztességes fizetésül látatnánk el, illető lelkeinket! Közli.

²⁾ Itt már méltóztatna megengedni a tisztelt tanár urak! de kissé túlszerűnek látszik; hisz nem rég közlé a „P. Loyd”, mely kivált ily mysticus finazce operatios ügyekben rendesen jól szokott értesülve lenni, hogy évenként 193,000 frr vándorlól Bécsbe a birodalmi kincstárba (?) a magyar „studiorum fundus”-ból; ebből csak lehetne valamit lendíteni azok sorsán, kik az írás szavai szerint is a világ legnagyobb jótétjei.

Közli.

³⁾ Jól tessék az illetők! mosogjanak maguk, ha a nemzet és haza mit sem tud rólok; mert míg mindennemű segély- és nyugdíj-intézetek keletkeznek illő, hogy a nyugdíjazandók Isten utáni teremői se szoruljanak háttérbe. Közli.

megjelent röpirata szerint), tanítói testülete által a székváros udvarhelyi nagy gymnasium itteni fennmaradása mellett plus-pók urunk ö nmlga előtt évrre emeltettek, s melyeknek szávadokra kiható horderejét ha tekintjük, de ha tekintjük továbbá azt, hogy Sz. Udvarhely bástyafoka a csiki székváros katolikusok zömének és a bástyafok, ha nem erős, veszélyezve van a vár központi tartaléka is: a sz. udvarhelyi r. k. tanítói testület azzal valóthatatni nem fog, hogy a nyilvánosság előtt nem igazolta magát.

Egy Sz. Udvarhely anyavárosi r. k. polgár.

M.-Vásárhely, május 13-án 1862. *)

Tisztelt szerkesztő ur! Mint becses lapjának igénytelen levelezője és következként nms. székünk és városunk njúdságainak tudósítója, fölbíva érzem magamat a egyszerűségi kötelességemnek is tartom a „Korunk” idei május 11-ik számában megjelent vásárhelyi tudósítására, városunk nagy részének véleményével összhangzó pár jegyzést tenni, annnyival is inkább, mert az idézett levélben a m.-vásárhelyi műkedvelők vannak benne megróva, a kiktől egy párszor igen méltán csak szepet és jót írtattam.

Tebát ez a t. tudósító ur följogosítva (?) érzí magát a helyi műkedvelőket megbírálni. A tudósító ur néhány év óta folytatja levelezői minőségben irodalmi vándor életét, s még nem tudá megtanulni a kicsinyke maximát: rágd meg a szót mielőtt kimondod, de mindennekeft gondold meg mielőtt leírod! Az idézett bírálat goromba sorain csak végig kell pillantani, s állítom be van bizonyítva!

T. vásárhelyi tudósítója a „Korunk”-nak! Őn méltóztatott kissé nagyon is eldobni a súlykot! Sok rágalom, több gondolatlanság s leg több kegyeletlenség ri ki említett bírálatának minden betűjéből. Őn rágalmazott, mert tudósítása hamis; gondolatlanul tett, mert lelkes ifjainknak szíves áldozatkészségüket gorombául támadá meg, nem figyelve arra, hogy ezáltal a közönök is igen nagyon árt, és hogy mind ezt miért? Szóljak az arról is? . . . Ez uttal halgatok, de ha kívánni fogja: szívesen szolgálok! Azonban bátorodom figyelmézetni Őnt: óvakodjék e tárgy további feszegetése által önmagának több kedvetlenséget is szerezni!

Még egyet édes tudósító ur! Ha fiatal hegedűs házánkfia Kovács Sándor (ki mellesleg mondva Reményinek Erdélyben utaztában annyira megtetszett, hogy ha az írt ifjúnak körülményei engedék vala, a nagy művész őt magával is elvitte volna, mint jó reményre jogosított ifjut), ha — mondom — ez az ifju egykor hazánk büszkesége leend, mint fog Őn az említett bírálatban tett őt illető jóslatára vissza gondolhatni! . . . E jóslatra, melyben Őn a művészi kiképezése végett külföldre utazó ifju vértáknak „Isten hozád” gyanánt méltólag profecziálta, hogy a középszerű delletantismuson föllül emelkedhetni soha sem fog. Hagyjon fel Őn kérem a jövőndölgésekkel, halátlan dolog ez a mai időben! . . .

A m.-vásárhelyi lelkes fiataloknak és honleányoknak pedig az eddigiekért is érdemlett köszönetet szavazva, továbbra is kitartást ajánlunk; ne lankadjanak, mert kár volna elfeledni, hogy nem minden halászik a mennyekig. J. D. . .

Kézdi-Vásárhely, május 9-én 1862.

Városunk képviselőtestülete is megalakított a napokban. Orator lett a honfias érzelmű Nagy Ézi. Képviselőnek 100 egyén választott? vagy nevezetett ki?

Továbbá minthogy a multiori manipulatioval ugy alakult meg a tanács, hogy németül tudó egyén egy sem jutott be, noha a fels. kormánysszékhez történt felterjesztések mindannyian tudtak, az a szükség merült fel, hogy kívántatnék egy egyén, ki tudna németül, hogy az ilyenmü átiratokat lefordítná, s rájok azon nyelven felelne. Ezen szükséglet a t. tanács a képviselőt elibe terjesztette, s kérte, hogy ezen a bajon segítsen; jóllehet a város pénztára nagyon is igénybe vétetett a felemelt fizetések által, mindazonáltal ezen szükséglet pótlándólag, Réti József alkotmányos alkaptány, mint erre használható egyén, felvétellett a tanács mellé, talán aljegyzői, vagy miféle állomásra.

Az ősz rozsvetést vidékünkön csaknem egészen kiszáradt, a kinek volt mit vetni bele tavaszgábonát, s a ki ki nem szántotta, csak az az oka, hogy nem volt a nagy pénzülség miatt, mivel tavaszgábonát vegyen. Városunkban föltötte nagy a pénzhiány, hogy szinte általános fizetési képtelenség állott be; mesterség, mint kereskedés csak pangó állapotban van, ez okon egymásután, a fizetési képtelenség miatt négy kereskedő adta be bolta kulcsait a t. tanácsnak, s ez által hivta fel hitelezőit a „vergleich”-ra. Mi lesz velünk? Bizony csak az Isten tudja!

Tegnap este 9 órakor városunk déli részében tűz támadt a csűrök közt, és 8 csűr lett a lángok áldozata, s hogy több csűr és a közfékvő házak meglőnek kímélve, közönni lehet egyfelől annak, hogy gyenge északi szél lengedezett, de másfelől néplünk erőyes és ily esetekben gyakorlott oltási képességének. Ez uttal azonban az oltás körül legnagyobb érdemet két katonatiszt az itt lévő gyalogtárolt vívott ki magának, báró Weltheim főhadnagy, és Munni, zászlóalj-parancsnoki segéd, kik egy, már már a lángok által körül vett esztértejére hágtak rendkívüli élet-veszélylyel, s jól elrendezett vízvezeték, kézről kére adott telt eszerek és vizes kártyák segédelmé és müttétük gyorsasága által, képesek voltak a lángellenséget legyőzni, a vett állomást megtartani; újat álltak a lángok tovább terjedésének, s így lett megkímélve a vészről sok szerencsétlen, ki már már hitte, hogy báza feje felett ég. Méltó, hogy e két rendkívüli bátorságot és ügyességet tanúsított hadfi neve dicsérettel legyen átadva a nyilvánosságnak. Egyébiránt ma-

*) A hírlap utjání sértésért bizonyosan a hírlapi elégtétel legilletkebb ott, hol a sértés nagyobb bűnösnet nem involvált; s midőn itt e visszautasításnak helyet adunk, egyszerűségi nem mellőzhetjük sajnálatunkat jeleníteni ki a felett, hogy a „K.” levelezőjén, nem tudni kiki által más-nemü elégtételt is vétetett, mely csak ingerült időben s politikai demonstratiou szokott néha szolgálni, s akkor sem nemess visszatorlás. Szerik.

ga a kirukolt katonaság is, szép renddel gyors segédkezet nyújtott az oltásra, vízborád és vizipneák kütli segédkez nyújtással, és így szépen adta a példát, mit kell tenni vész idején, tanulhattak azok, kik a régi időkben, ily alkalmakkor azt a szép szokást gyakorolták, hogy az oltásban kifáradt embereket kergették és pusztaságára. E tekintetben az érdem, a parancsnok őrnagyot illeti, ki maga is rögtön a helyszínére sietett rendet csinálva, buzdította katonaságát a vész gátlására.

Az épületek- és takarmányból csak két csür volt biztosítva.

Ojtori.

KÜLÖNFÉLÉK.

— (Necrolog.) Pávi Kovács Elek Alsó-Fejérmegye egykori aljegyzője élte 67-dik évében jelen hó 1-én jobb létre szenderült. Hamvai e hó 4-dikén adták át az anyaföldnek; a megye tisztikara, a város tanácsa és nagyszámú közönség jelenvén meg a temetésén.

— A cs. kir. pénzügyminiszternek a magyar országos pénzalap költségkímálásában olvassuk, hogy ott a folyó évi országgyűlés kiadásai szintén felvették évenként hat bóra és havonként 59,864 forint és 20 kr-ra számítva, mely összesen tesz 359,125 ft s 20 kr.

— Temes megye Susanovác nevű helységének őszi vetésein f. hó 9-ikén roppant tömegekben tojásaikból kikelt s áskák mutatkoztak. Azonnal 200 egyén rendeltetett kiirtására.

— Nagy Lajos, híres bankócsinálót, mint írják, már elfogták.

— Verseczen a németek és szerbek régóta villongnak egymás ellen. Az előbbieknél nevezetesen sok panaszkodik a tanács ellen. A helytartótanács végre biztost küldött ki, hogy a városi tanácsot újra szervezze. E biztos Michailovics ur, volt cs. k. főtörvényszéki ülnök.

— „Nemzetiség és divat” cím alatt az „I. T.” tárogatójában a következő cikkeknek olvassuk: Napunkint halunk keserű kifakadásokat nemzeti viseletünk gyűrűlése fölött, s valóban, ha az utcáinkon tolongó vegyes közönségre csak futólagos pillantást vetünk, a szomorú észrevételeket kénytelenek vagyunk igaznak ismeri el. Látnak ott libegő bugyogókat, szélkergető lebernyegeket, francia női kalapokat, mantillokat, földet süprő longshvalokat tarka vegyületben, melyek közt — az igaz — nem enyészik el egészen a magyar ruha, azouban egy szeretnők, hogy az általános nemzeti viselet közt az idegenszerű öltözék, csekély száma miatt feltűnést okozza, s ne lenne mintegy hozzájárulása látáshoz a szem. — De, mondják tán némelyek, a magyar ruha nem kényelmes, többé kerül, és végre is a ruha nem teszi az embert. Ezen elvenetésekre legyen szabad röviden felelünk. Czélzerű kelme választása és helyes szabás által a magyar ruha szintén kényelmessé válik, mint ezt számos tapasztalás bizonyítja. Hogy többé kerül? igen ha fényűzéssel állítatik ki; de kérdjük: mennyibe kerül egy szép longshval? tessék Alter vagy Monasterlinél tudakozódni, és meglátják mikép a magyar mente árát tetemesen fölülhaladja. Azonkívül a szüntelen változó franczezia öltözék, ugyszólván kielégíthetetlen követelésekkel lép föl az amugy is fölöttébb igénybe vett társzálk ellen, míg a magyar ruha bármint alakja legyen is, soha sem érül el, mint ezt ősünk viselete igazolja. Az egyszerűséget tartjuk szem előtt, párosítva a jóízűséget, melyet az ki nem zár, sőt kiemel. — A leggyakoribb és első tekintetre alaposnak látszó ellenvetés, hogy „a ruha nem teszi az embert.” Ugy van; csak hogy e közmondást nem a nemzeti viselet iránti közönyösség támogatására, hanem a szertelen fényűzés, pipere, czírázkodás korbácsolására állították fel apáink, mely fényűzés által gondolták egyenlőre saját „jeles ünnepeket” megkülönböztetni és kitüntetni. Az igaz, hogy idegen ruha alatt is doboghat magyar szív, de a lelkiület minősége külső jelekben, érzék alá eső kinyomatokban nyilvánul; nemzeti szokásaink, viseletünk, nyelvünk a talizmán, mely őzri népként az enyészettől. Testünket öltözékbe, gondolatunkat érzelminket szavakba öltöztetjük, a lélek ruhája a nyelv. Ha e közmondást „a ruha nem teszi az embert”, az ő értelmezésében ben veszítjük, akkor vetkőzzük le lelkünk öltözetét, a magyar nyelvet is, hiszen idegen nyelven is kifejezhetjük bafafias érzelminket, idegen ajakkal is lehetünk magyar szívűek!! — Nem de mindenki belátja, hogy ily eljárás nemzeti ségünknek ásná meg a sirt. De tán a deductio nem messzire is mentünk? Korútssem, mert az egyik ruha ellökése a másik vesztést vonja maga után, mint ezt a költő ismert ódájában megírta:

„Elődeink bajnokai köntösét
S nyelvét megúnyván, rút idegent cserélt.”

Tebát előbb köntösét azután a nyelvet; s mi lön a következés? — „a nemzet öröklött tapodja.” S ha ez akkor így volt, most is hasonló következnie be, mitől Isten óvjon! Orizzük tebat kegyelettel nemzeti ségünk talizmánjait; viseljük a magyar ruhát, s ne engedjük magunkat a divatkór sodró árjától elragadtatni. Térjenek vissza az ősi öltözékhez különösen hölgyeink, s példájokat bizonyára követni fogják a férfiak, mert elvitáztatlan a nők minden időben való befolyásának igazsága. Égető szükség, hogy az ügyet szívókra vévén divatlapjaink, komolyan és erélylyel, kimerítőleg szóljanak hozzá; mi róla csak annyit mondunk, a mennyit a nemzetiség megóvása iránti kötelelem parancsolt. Vajha szavaink ne lennének a pusztában elhangzó szó!

Nemzeti színház.

(r.) A közlebbi előadások sorozata következő volt: Szombaton, május 10-én „Lammermoori Lucia” nagy opera 3 felvonásban, zenéjét írta Donizetti.

Vasárnap, máj. 11-én „Tékozló” németből fordított tíndérrege, 3 szakaszban.

Hétfőn, máj. 12-én „Ernani” Verdi 4 felv. operája. Kedden, nem volt előadás.

Szerdán, máj. 14-én „Kunok” nagy opera 4 felv. zenéjét írta Császár.

Csütörtökön, május 15-én, Tóthfalusi és a karszemély-

zet jutalmán, operai egyveleg a „Sevillai horbely” „Ördög Róbert” és „Trobador”-ból.

A közönség az operai előadásokon mindig nagy számmal jelent meg. A vonzerőt Stéger Ferencz hírneves művészendégtünk gyakorló különösebben. Ő a fenn kijelölt darabok mindenikében szerepelt, s rendkívüli hatást idézett elő. Derék szinagzatónk Follinsz urnak alig köszönhetjük meg, hogy semmi áldozatot nemkímélve egy ily nagy művészt tudott vendégszerepekre megynerni, mi által közönségünknek alkalmat nyújtott megismerkedni azon hanggal és énekmoddall, melynél szebbet és művészbibet e nemben senki se igényelhet, s ma Európában nem is találhat.

De igazságtalanok lennének, ha ujonan szerződött énekesnőnk Térey Antonia közreműködését újabban is méltánylólag nem említenék fel. Ezen szépműveinkre jogosító fiatal énekesnő ily rövid idő alatt annyira meg tudta közönségünk tetszését nyerni, hogy csak szerencsét kívánhatunk jövőjéhez. Éneke mind kellemesebb és mind művészebb, s ha egészen hozzázokik szinpadunkhoz és közönségünkhez, úgy hisztük, még sokkal magasabb művelzetet nyújtand jövőre, játéka ellen pedig nem hogy kifogást tehetnénk, sőt azt a legjelesbnek nevezhetjük. Mint Lucia különösen nagy tetszést aratott, elannyira, hogy többek közt az örülési ária szerencsésen sikerült éneklése után zajos tapsok és dicsőzések közt egymásután háromszor hivatott ki. „Ernani”-ban mint Elvira, s a „Kunok”-ban mint Margit szintoly szépen énekelt és játszott.

Follinsz különösen Don Carlos énekszerepében aratott tapsokat.

Tóthfalusit, a ki közelebből néhány nagyobb bariton szerepben lépett fel, lehetetlen nem biztatnunk, habár egy párszor rövid időre kiesett is szerepből, s egy kis disharmoniát idézett elő. Éneke bensőség nélküli, játéka majd nem semmi De hangja tiszta, csengő és hajlékony, s ha törekvésit kettőzteti, oly jeles karnagy mellett, mint Káldy, kitudja minő becses művészi eszközzé fejtheti azon hangot, mit a természetől nyert! Csak bátorság és mindenfelett szorgalmas tanulmányozás!

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, máj. 10. Az „Economist” a porosz választások eredménye felett következőleg elmélkedik: Az angol sajtó évek óta előítéletet táplált Poroszország irányában. Ez előítéletek, ugbyisszük, most megszűnnek. Hogy a porosz alkotmány, bár tulajdonképp csak papíron létezik, a most folyót küzdelemben oly jelesen használtatott fel, az a porosz nép érdeme, mely két év óta annyi erélyt és mérsékletet tanusított. A most uralkodó király meg akarja ugyan tartani esküjét, de egyuttal a korona előjogából sem akar egyet sem föloldozni. Ő a porosz kamarának csak tanácsadói, de nem kormányzási jogát ismeri el. Kötelességének tartja ugyan tanácsot kérni tőlük, de meg van győződve, hogy a tanácsokat mellőzni teljes jogában áll, s miután eskü tét, hogy népképviselést nélkül uralkodni nem fog, azt hiszi, hogy esküjének eleget tett azzal, ha parlamentet bí össze. A király előtt csak hamar világos lett, hogy e kormányzás csak a legvalószínűbb föltervés mellett lehetséges, azon föltervés mellett ugyanis, hogy a parlament mindenkor azt fogja neki tanácsolni, mit ő maga is kívánatosnak tart. Azonban csak hamar is kintt, hogy e remény nem teljesülhet, mert a részletezett pénzügyi előterjesztés körül a király és parlament nézetei homlokegyenest ellenkeztek egymással. Ekor egy másik reményhez folyamodtak. Azt hitték gyanis, hogy a nép nem akart ily makacs képviselőket választani. E hit folytán újabb választások rendelkeztek el. A miniszterek, hogy e választások eredményét nézeteikre kedvezővé tegyék, felváltva majd beküti, majd ijesztgető rendszabályokhoz folyamodtak. Hasztalan, vesztességű óriási lett. Mi van tehát most hátra? Vagy a miniszterek elbocsátása, vagy államesiny. Angolország azonban mindenestre hamisan vélekedett Poroszország felől. Csak most látjuk, mennyit nyert ez, eddigi észlelyes magatartásával: az eredmény most jött világosságra. A porosz parlamentben több kinttű képességű férfi van, mint különben alkotmányos intézményekben kevés gyakorlattal bíró népek között rendelkezni szokott. A követválasztások tehát kedvező eredményt szültek. Egészben véve kintt, hogy a papiralkotmány — bár csak a conservatívek rettegésének kifolyása — okosan használva a szabadelvű párt kezében hatalmas eszköz lett, s okunk van hinni, hogy Poroszország most tette az első lépést az önkormányzat felé, melytől önkényuralomra való visszatérés lehetetlen.

Franciaország. Páris, máj. 10. Napoleon herceg ma utazik Marseillebe s onnan Nápolyba, egész hivatalos kisérettel. Goyon visszatérése felől még sem hallatszik bizonyos, aligha fog e hó vége előtt megtörténni. Diplomatai körökben még nem tudják bizonyosan, vajjon Lavalette meg van e bízva az alkudozások folytatásával; de az bizonyos, hogy a marquis előbb nem megy Rómába, míg Goyon onnan el nem távozik. Az olasz lapok és magántudósítások már nem tartalmaznak oly optimista nézeteket. Turin és Nápolyban kezdik belátni, hogy a császár nem tűzheti ki a pápát a világba, hanem előbb menhelyről kell számára gondoskodnia. Azt mondhatják, hogy a dolog sebesen haladt, ha 6—9 hónap alatt mindezen pontok elintéztetnek. Híre jár, hogy Mexikoba egy 20,000 emberből álló hadsereg fog küldetni. A jelen körülmények között e kérdés hamarabb fog elintéztetni, mint a római.

Olaszország. Turin, máj. 10. Napoleon herceg Benedetti francia követéhez, a ki jelenleg szintén Nápolyban van, következő távsürgönyt intézett: „Nagyszerű tudósításokat viszek: Róma a miénk; gyorsan közeledünk kinttűt célunkhoz. Mondja meg ön mindenkinek, hogy örömmel napjai következnek.” Ezen rövid, de sokat jelentő sürgöny itteni hivatalos körökben roppant örövendezést idézett elő, melyet még nevelt Nigra lovagnak Durandohoz intézett tudósítása. Az olasz követ ugyanis jelenti, hogy a császár el van határozva, II. Ferencz ő felségét minden áron eltávo-

lítani Rómából; hogy Goyon tábornok nem fog ntódot kapni Rómában, s hogy a római francia helyőrség talán még e hó folytán, vagy legfeljebb a jövő elején tetemesen meg fog apasztatni s csupán Róma és Civitavechia megszállására szorítkozni.

Rómában nagyobb nyugalommal néznek a bekövetkező dolgok elébe, mint általánosan vélik. Merode pápai hadügyminiszter azt írja Lamoricere tábornok nejének, hogy a pápa s a bibornokok még akkor sem fognak Rómát elhagyni, ha Victor Emanuel olasz csapatokkal fogna oda bevonulni.

Németország. Berlin, máj. 12. Folyvást közel álló miniszterválságról beszélnek, s jól értesült körök egyenlőbb adatot hisznek egy újabb miniszterválságra. A király ugyan tartozkodva viseli magát a korona jelenlegi tanácsosai irányában; de katonai körökhöz a hallszik, hogy az összes miniszterium bukása a választásoknál, leverő benyomást gyakorolt az uralkodóra. Ő felsége most sokkal több jóakarattal beszél mint valaha a lelépett miniszterekről, s az udvarnál ismét kezdenek hozzázokni, hogy Schwerin és Patow urakban, egy új miniszteri korszak feljövő csillagait szemléljék. Igaz, hogy a miniszteri irodákban szánakozó vállvonítással felelnek, ha a haladó párt többségéről van szó. Nem tartják veszélyesnek, mert a király tagadja annak létezését, s soha sem fogná megengedni, hogy a tanácskozó zöldsztálnál egy „democrata” foglaljon helyet. Mielőtt ilyesmi történnék, hamarabb be fog következni az országgyűlés másodszeri elosztatása is, s oly rendszabályok alkalmazása, melyekre a király eddigelő csak félfülle hallgatott. Másfelől azonban az itt lakó haladó párti követek már el is készítették a csatafatervet, melylyel a miniszteriumot megbuktasák. Első sorban áll a válaszfelirat, melyben hatalmas vereség készül a miniszterek ellen, minden elvi kérdésben. Ha azonban valószínű talána azon nem minden alap nélküli aggodalom, hogy a „Kreuztg.”-féle politika előnyére az elvi bizalmatlansági szavazat hallgatással mölözötték, akkor egy közvetlen válasz fog a miniszteriumhoz intéztetni, mely vonatkozva az országra történt hivatkozásra, a minisztereket bizalomvesztetteknek fogja nyilvánítani. Haladó párti körökben nem titkolják, hogy erőlyes ellenzésök azon utógondolattal foglalkozik, hogy necsak egy balközép pártmányalati miniszteriumot vivjanak ki, hanem hogy azt legalább egy két jeles egyéniséggel saját soraikból erősítve lássák.

A „Nat. Ztg.” Bernstorff grófnak a kurhesseni ügyet tárgyzó köriratából egy helyet közöl, melynek értelme, a „N. Z.” szerint, oda megy ki, hogy a porosz kormány a hesseni választási törvényt semmi esetben sem tekinti nyílt kérdésnek, hanem határozottan az 1831-ki választási törvények mellé nyilatkozik. Az idézett hely így hangzik: „A porosz követítési ajánlat az intézkedést a választó fejedelmi kormányra bízva, s emellett csak azon biztosított igények tekintetbevételét kívánja, melyek tulajdonképp semmi részről sem vonattak kétségbe. Ez igényeknek az 1831-ik választási törvények által teljesen elégtétetik; ez eset azonban nem áll az 1849-iki választási törvények is. Mi részünkről már 1860. mart. 17. adott szavazatunkban fölemeltettük azon lehetőséget, hogy e hiányon a régi törvényekre való visszatérés által segíteni lehetne. De egyuttal azon nézetet voltunk, s e nézetünket az osztrák cs. k. kormány is osztotta, hogy nem a mi dolgunk az utat és módot megjegyezni, melyen e hiányokat mellőzni lehet, hanem részünkről elég, ha jogos igényeket kimutatván, a többi a kormány és az ország közötti egyezkedésre bízzuk. Hogy a szövetségi törvényekhez alkalmazandó változtatások fenntartattak, annak szükségessége fölött senki sem kétkedhetik. A szövetségi kormány nem kívánhatja, hogy szövetségesen határozatok, habár ideiglenesen is, visszaállítsanak, kivált miután azok gyakorlatilag már is hatályon kívül tétek.”

A „Nat. Ztg.” levelezője ehez a következők megjegyzéseket csatolja: „Ki fogja még ezek után is állítani, hogy a szövetségesen határozatok eltávolításának meg nem kell előzni az alkotmány visszaállítását? Ki bátorkodnék az 1849-iki választási törvényt még most is nyílt kérdésnek tekinteni?”

A „Sternzeitung” ezekre így felel:

A ki olvasni tud, beláthatja, hogy a sürgönyben éppen ellenkezője foglaltatik annak, mit a levelező szerencsétlen éleslása abban fölfedezett. A szövetségesen határozatokat illetőleg nyilván kimondatik: 1) hogy azok eltávolítása fenntartatik, vagyis az 1831-ki alkotmány előbb visszaállítatik, s azután jó revisio alá. 2) Hogy az, mi szövetségesen ismertettelt, és tényleg már megszünttetett, jövőben sem állíthatatik vissza, ily határozat a többek között a hadseregnek az alkotmányra felesketése, mely az alkotmány revisiojáig szintén felfüggesztve marad. Az ujonnan alkalmazandó választási törvényt illetőleg a sürgöny határozottan kimondja: 1) Hogy Ausztria és Poroszország az 1831- és 1849-ki törvények közötti választást a hesseni kormányra bízzák, bár kijelentik, hogy az 1831-ki törvények előnyösebbek; 2) hogy az egyik vagy másik választási törvény érdekében történendő határozat, a kormány és a tartomány közötti egyezkedésnek hagyatik fenn. Ezt nevezik „nyílt kérdés”-nek.

Törökország. Skutari, máj. 9. A rendes és rendkívüli török csapatok s a skutarii hegylakók, kik együttvéve mintegy 8000 főnyi hadtestet képeznek, négy hadoszlopba osztáltak, melyek közül kettő a tartalékokat tette. Az első támadó hadoszlop, Liva Osman basa parancsnoksága alatt, Fundina irányában indult el. A második oszlop Dilaver bey által vezérelve, csütörtökön reggel, a verenczei országúton bevonult Kuesba, hol egy 3000-ból álló montenegroi csapatra bukkant, kik egy igen erős állásban körül sáncolták volt magukat. Két óra hosszat csatáztak. Végre a montenegriok visszabuzdított számos halottat hagyván hátra a csataterén. A törökök két ágyút foglaltak el s benyomultak Medun erődbe. Ugyanazon nap egy több mint 500-ból álló montenegroi csapat, mely Spuczból a Kucsiak segítségére

rietett, a török szabad csapatok által megveretvén, 75 emberrel vesztett holtakban és sebesültekben.

A „Sch. Corr.” írja: Omer-basa változó egészségi állapota miatt az albaniai hadtest főparancsnokságát letette, s vagy már utban van Konstantinápoly felé, vagy rövid időn utban lesz.

Ujabbak. A magyar országgyűlésről ugyancsak beszélnek a bécsi lapok; de a magyar lapok nem igen vitatják annak bizonyosságát. Annyi áll hogy majus 14-kén miniszteri tanácskozás volt azonban egy a „N. Nahr.” mint a „P. Napló” bécsi levelezője szerint a tanácskozásban az erdélyi országgyűlés kérdése tárgyalatott. A „P. N.” szerint az államminiszterium minden áron ki akar menekülni a mostani állapothól úgy Erdélyben mint Magyarországon. A magyar kancellár önállósága gátolja ugyan az általa nem helyeselt intézkedések foganatosítását de az erdélyi kancellár a lényegesebb pontokban teljesen egyetért az államminiszterrel s így valószínű hogy az erdélyi ügyekben lesz előbb lényeges fordulat, melyről remélik hogy visszahatand Magyarországra sorsára is.

— A Bécsben beperelt lapok közt a „Vaterland” szerkesztőse s illetőleg főmunkatársa Dr. Keipp, egy pár vezércikkje miatt felség sértésben bűnösnek Ott szerkesztő, és Eurich nyomdász sajtó vétésében vétkeinek ítélletett. Alkalmassint a más két beperelt lapnak sem lesz jobb sorsa.

— Nápoly, maj. 13. Napoleon herceg ma ide érkezett.

— Trebigne, maj. 13. Itukovics montenegrói senator több ezer emberrel Dugabon és Bogacban állást foglalt s a török területet készült megtámadni. A montenegróiak egy falut, Bilechia mellett, felégettek és kiraboltak.

— London, maj. 14. A tegnapi alsóházi ülésben Layard, Griffith interpellatiojára, azt felelte, hogy a francia kormány nem értesítette az angol kormányt Napoleon herceg utazásáról.

— Frankfurt, maj. 15. Kasseli tudósítások szerint a hesseni fejedelem tegnap estig még semmit sem engedett.

— Kassel, maj. 15. Willisen tábornok tegnap este óta hannoverai Mindenben tartozkodik.

— Dresda, maj. 15. A „Dresd. Journal”-nak távirják Frankfurtból: A kurhesseni kormány elhatározta, hogy a tegnapi szövevényes határozatnak engedni fog, s további hasonló eljárásának megszüntetése végett, egyetértésbe lép a szövetségi gyűléssel.

— Sz. Pétervár, maj. 15. A „Journ. de St. Petersburg.” mai számában felhívja a kurhesseni választófejedelmet, hogy a bajor király példájára mondja ki: En békét akarok népemmel.

— Páris, maj. 15. A mai „Moniteur” jelenti: A szövetségesek közli egyetemesleg folytan Mexikóban, Prim tábornok a spanyol csapatok visszazállítását kívánta. Setrano megtagadta a szükséges hajókat s felszólította Gasset tábornokot, hogy azon esetre, ha Prim szándéka mellett maradna, a parancsnokságot vegye át.

A „K. KÖZLÖNY” magán távsürgönye.

Feladatott Szebenben, majus. 17-én d. u. 1 óra 40 perc.
Megérkezett Kolozsvárra „ 17-én d. u. 2 órakor.

A szász nemzeti egyetem ma tizenhat szavazattal kettő ellen, elhatározta a tárgy sürgető és fontos volta miatt ezuttal — bárha (állítólag) azzal nem köteles — minden, a hetes bizottmány munkálatához tartozó jegyzőkönyvet és okmányokat a fels. kir. fő-kormánysszékhöz felküldeni. Ezután Gull előterjeszté azon ötös bizottmány munkálatát, mely a Királyföldre nézve a közigazgatási s igazságszolgáltatási ügykezelés kidolgozására volt kiküldve. A munkálat az illető osztálynak átadatott azon határozat mellett, hogy az jelen év június végeig véleményt adjon arról. A szász gróf helyettes előterjeszti gör. n. egy. püspök báró Schaguna ö nmaga az iránti megtalálását, hogy a „királyföld”ből a görög nem egyesülteket illető Canonica portio kiszakíttassék. Ezt, valamint Bécsbe az udvarhoz küldendő követek megválasztását napi rendre tűzi ki.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Majus 18-kán: Nemzeti kölesön 84.95. 5 % Metalliques 71.65. Bank-részvény 844.—. Hitel-részvény 219.60. Váltó Londonra 132.30. Ezüst 130.60. Arany 6.27.

Majus 16-kán: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 74.20. Erdélyi 71.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

HIRDETESEK.

HIVATALOS.

(597)
Sz. 1862.

Árverési hirdetmény.

(2—2)

A Maros-újvári cs. kir. sóhivatal részéről köztudomássá tétetik hogy a Maros-újvári fiscalitáshoz tartozó alább megnevezett Realitások, a szászvárosi cs. kir. kerületi pénzügyi igazgatóság folyó év április 23-án 5012. szám alatt kelt rendelete nyomán, folyó 1862-ik év majus 28-án reggeli 9 órakor, a m.újvári cs. kir. sóhivatali irodában tartandó nyilvános árverés útján három egymásután következő évekre, azaz 1-ső november 1862-től kezdve, utolsó october 1865-ig, a többlet ígérőnek haszonbérbe fognak adatni.

A haszonbérbe adandó Realitások a következők:

- 1) A nagy koresma, szín és istállóval, valamint a 7 ujjparaszt család az ök csekély pincei szolgálattal.
- 2) Az ugynevezett marosi koresma.
- 3) Az ital árulhatási jog aerialis hajlék nélkül.
- 4) A piaci vám.
- 5) A marhavágó-híd és szék, egy istálló szénás kerttel, és mintegy székér szénát termő kis réttel.
- 6) A Maroson általjáró hidvám.

A kikiáltási egy évi haszonbér teszen:

1-ör: A nagy koresmáért	1490 ft. o. é.
2-or: A marosi koresmáért	460 „ —
3-or: A szabad árulhatási jogért aerialis hajlék nélkül	440 „ —
4-er: A piaci váért	610 „ —
5-ör: A marhavágó híd és székért	81 „ —
6-or: A Maroson általjáró hid-vám	615 „ —

Az árverés megkezdése előtt a Contractus pontjai felolvastatnak, és a vállalkozni kívánók 10% bánatpénzt kötelesek letenni a kikiáltási árak szerént.

A bánatpénzt a többlet ígérőnek csak a Cautio biztosítása és a Contractus megerősítése után, a többlet átvevőknek pedig rögtön a bevégzett árverés után fog kiadatni. 36 xr. béléggel ellátott írásbeli ajánlatok is fogadtatnak el, csak hogy ezek a szükséges 10% bánatpénzzel terhelve az árverezési nap előestvéjén 6 óráig bérmentve meg kell hogy érkezzenek, később küldendők nem vétetnek tekintetbe.

Az ajánlatba tartozik a vállalkozni kívánó, kereszt és vezeték nevét, lakását, rangját, továbbá ajánlatát minden igazítás vagy vakarás nélkül kitenni, valamint azt is kinyilatkoztatni, hogy az árverés alapjául szolgáló kötelezettséget esmeri és azoknak magát feltétlenül aláveti.

Az árveréshez csak azok bocsátatnak, kik mint becsületes és feddhetetlen, vállalkozásoknak megfelelő tudó emberek ösmeretesek, vagy ezt törvényesen birják kimutatni.

A cs. kir. sóhivatal Marosujvárt, majus 12-én, 1862.

HEM HIVATALOS.

(595)

Figyelemre méltó!

(2—3)

Alólirt a helybeli piacon az ugynevezett „lábosház”-nál létezett „Magyar királyhoz” czimzett gyógyszerár tulajdonosa tisztelettel értesíti a ngos uri rendet és t. cz. közönséget, hogy érintett gyógyszerárát — nagyobbszerű és kényelmesebb bérrendezés tekintetéből — közelebből mult Szentgyörgy naptól belmonostorutca-sarkon a b. Apor-ház alsó helyiségeibe tette át.

Midőn ezen nagyobb áldozattal járó, és a jelenkor minden igényeinek tökéletesen megfelelő vállalatra határozza magát, bizton reméli, hogy a 22 éven át iránta tanusított és növekedő részvétellel párosult bizalom — miért ezennel hálás köszönetet nyilvánít, s melyet jövőre is minden szakába vágó megrendeléseknél lehető legnagyobb pontossággal, izlés- és lelkiismeretességgel igyekvend kiérdemelni — töle megtagadtatni nem fog.

Kolozsvárt, majus 12-én, 1862.

WOLFF JÁNOS s. k.

(585)

Alábbirt a f. év FÜRDŐI IDÉNYRE kibérelvén az ugynevezett *szájezi házban* lévő **kávéházat és éttermet**: majus 1-től kezdve a t. cz. fürdő közönségnek a legizletesebb és legutányosabb ételekkel és italokkal szolgálhatok.

Előptak, 1862 április 30-kán

KLEIN SAMU, maros-vásárhelyi vendéglős.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön kapható:

Új teljes német és magyar szótár,

tekintettel az egyes szók helyes kiejtésére, rokonságra, valamint azoknak hajlítása, füzete s különböző értelmeinek körülírás által meghatározott szabatos előadására, különös figyelemmel levén a természettudományokban, az új törvényhozásban, a kereskedelem stb. szokásos szak- és műszavakra.

Írta Dr. Ballagi Mór tanár.

Német-Magyar rész. II-ik, egészen újból átdolgozott kiadás. Ára 4 frt. A magyar-német részszel együtt 7 frt 60 kr.

Concordancia

vagy **Szentirati szókönyv**, mely magában foglalja a Károli-Gáspár fordítása szerinti ó- és új-szövevényben előforduló nevezetesebb szókat, tárgyakat, szólásmódokat és ezeknek magyarázatát a megfelelő bibliai helyekkel együtt. Készítette **Fördös Lajos** kecskeméti ref. lelkész.

Első kötet **A—E.** Második kötet **F—J.** Egy-egy kötet ára 2 frt 30 kr.

NÖVENDEK IFJUSÁG IMAKÖNYVE.

Hitben megerősödött protestáns fiak és leányok számára írta **Medgyes Lajos.**

Ara: nyomtató velin papíron, bőrbe kötve, tokkal, 1 frt.

Díszkiadás, író-velin, bőrbe kötve arany metszéssel, tokkal 1 frt 50 kr.

UTI RAJZOK.

Írta ZOMBORI GEDŐ.

I-ső kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország, Holland, Belgaföld, Angolország.

II-ik kötet: Franciaország, Schweiz, Savoya és schweitz határhegyek, Olaszország, Krajna, Karantán és Steierország.

A két kötet ára 2 frt.

Veress F. látogatásijegy alaku fényképei

Darabja 50 kr.

Balázs Sándor, Berde Áron tanár, Bodola Sámuel ev. ref. püspök, Boglár Vilma, Brassai Sámuel, Deák Farkas, Dózsa Dániel szerkesztő, Fekete János román esperes, Fekete Mihály szerkesztő, Finály Henrik Lajos, Follinus János, Gyulai Pál tanár, Haynald Lajos rom. kath. püspök, Haray Victor, Halmágyi Sándor, Hory Farkas, Helmreich Jakab, Huber Károly, Huber Ida, Jakab Elek, Komáromy Lajos, Kriza János unit. püspök, Gr. Mikó Imre ö exc., Nagy János, Nagy Ferencz, Ocsvai Ferencz jogtanár, Báró Orbán Balázs, Ormai Ferencz, Paulay Ede, Pauly Richard, Réthi Lajos, Salamon József tanár, Szász Domokos, Szász Gerő, Szentgyörgyi Imre, Szerdahelyi Kálmán, Szigligeti Anna, Szigligeti Jolán, Türr István.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)